

SXEDIO.76Q

16.10.1929: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΝΑ ΘΕΩΡΟΥΝ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΩΣ ΘΕΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΑΣ

Στην Κύπρο τα πράγματα οδηγούσαν προς σύγκρουση καθώς αποδεικνυόταν πολύ θερμό το καλοκαίρι του **1931**, με αφορμή την επαναλαμβανομένη επανάληψη των βρετανών ότι δεν συζητούσαν θέμα ένωσης αλλά και το νέο δασμολόγιο που ξεσήκωσε θύελλα στο νησί.

Ο κυπριακός λαός πίεζε τους βουλευτές να παραιτηθούν καθώς ο κυβερνήτης έχοντας τη δυνατότητα των βασιλικών διαταγμάτων μπορούσε να επιβάλει οποιαδήποτε απόφαση ήθελε χωρίς τη συγκατάθεση του Νομοθετικού Συμβουλίου.

Η περίοδος αυτή αποδείχθηκε πολύ κρίσιμη καθώς στην Κύπρο φαινόταν να κερδίζουν έδαφος οι ριζοσπάστες και οι πιο μαχητικοί για τον αγώνα για την ένωση καθώς και ο εκπρόσωπος της Ελλάδας στο νησί, ο πρόξενος Αλέξης Κύρου, με κυπριακές ρίζες από την πλευρά της μητέρας του, υποστήριζε ότι ο ενωτικός αγώνας παρουσιαζόταν ως η μοναδική πορεία, έστω και αν διαφωνούσε ο νέος πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος που επανήλθε στην εξουσία και πάλι αφού ανέλαβε την ηγεσία του κόμματος των Φιλελευθέρων σαρώνοντας στις εκλογές της **19 Αυγούστου στα 1928** (Στεφ. Ι. Στεφάνου, Ελευθέριος Βενιζέλος, πλαστοουργός Ιστορίας, Αθήνα **1977**).

Σ' αυτό όλο το διάστημα οι ελληνικές Κυβερνήσεις επαναλάμβαναν την ευχή ότι η ένωση θα γινόταν κάποτε, έστω και αργά. Μόνο ο Βενιζέλος επανήλθε με τις παλιές απόψεις και θέσεις ότι δεν έπρεπε να πειραχθεί η ελληνοτουρκική φιλία.

Λίγα χρόνια νωρίτερα, στα **1927** ο Μητροπολίτης Πάφου Ιάωβος, πήγε στην Ελλάδα και με την ευκαιρία της παραμονής του εκεί συναντήθηκε και με τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Ναύαρχο

Κουντουριώτη.

Ο Κουντουριώτης είπεν στο Μητροπολίτη ότι ως ήλπιζε η Ένωση θα γινόταν (Ελευθερία **8.6.1927**):

"Κατά την εις Αθήνας παραμονήν του, χάριν υγείας, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Ιάκωβος έδραξε την ευκαιρίαν να ίδη διαφόρους υπουργούς και άλλα σημαίνοντα πρόσωπα, δεν παρέλειψε δε να παρουσιασθή και ενώπιον του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κουντουριώτου υφ' ου εγένετο ασμένως δεκτός εις μακράν ακρόασιν.

Ο Μητροπολίτης Πάφου κατόπιν θερμής χειραψίας μετά του κ. Προέδρου της Δημοκρατίας λαβών τον λόγον είπεν ότι θεώρησε καθήκον του να διαβάση την ευλογίαν της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Κύπρου ήτινι διακονεί επί σειράν ετών, άμα δε και τον διάθερμον αδελφικόν χαιρετισμόν των αλυτρώτων Κυπρίων, των οποίων, ως γνωστόν, η σκέψις και ο νους και οι πόθοι στρέφονται διηνεκώς προς την θερμήν αγκάλην της περιποθήτου Μητρος Ελλάδος.

Ο κ. Πρόεδρος έχων απέναντι του επί έδρας τον Σεβ. Μητροπολίτην Πάφου, εξέφρασε την ευχαρίστησιν του τόσον διά τους καλούς λόγους του Μητροπολίτου και τας ευχάς της κυπριακής Εκκλησίας, όσον και διότι βλέπει ενώπιον του Μητροπολίτην της Εκκλησίας της θυγατρός της Ελλάδος. Προσέθηκε δε αυτολεξεί τα εξής: "Κατά την στιγμήν ταύτην αναπολώ εις την μνήμην ότι η Κύπρος θα ήτο ιδική μας από του Φεβρουαρίου του **1915**, όποτε μας την παρεχώρησεν επ' αναλλάγματι η Αγγλία, αλλ' οι τότε διευθύνοντες τα του κράτους έχοντες αλλοίαν πολιτικήν δεν την εδέχθησαν δυστυχώς..."

Εις ερώτησιν δε του Μητροπολίτου Πάφου εάν υπάρχη ελπίς διά το απώτερον μέλλον διά την ηθικήν αποκατάστασιν της νήσου, ο κ. Πρόεδρος απήντησεν εμφαντικώς ότι ελπίζει πάντοτε καθώς ελπίζει και διά την Δωδεκάνησον, καθόσον τα δύο αυτά ζητήματα είναι αρρήκτως συνδεδεμένα.

(Μεταγλώττιση)

"Κατά την παραμονή του στην Αθήνα, χάριν υγείας, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Ιάκωβος άδραξε την ευκαιρία να δει διάφορους υπουργούς και άλλα σημαίνοντα πρόσωπα, δεν παρέλειψε δε να παρουσιασθεί και ενώπιον του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κουντουριώτη από τον οποίο έγινε δεκτός σε μακρά ακρόαση.

Ο Μητροπολίτης Πάφου ύστερα από θερμή χειραψία με του κ. Πρόεδρο της Δημοκρατίας λαβών το λόγο είπε ότι θεώρησε καθήκον του να διαβάσει την ευλογία της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Κύπρου την οποία διακονεί για σειρά ετών, συνάμα δε και τον διάθερμο αδελφικό χαιρετισμό των αλύτρωτων Κυπρίων, των οποίων, ως γνωστόν, η σκέψη και ο νους και οι πόθοι στρέφονται συνεχώς προς τη θερμή αγκάλη της περιπόθητης Μητέρας Ελλάδας.

Ο κ. Πρόεδρος έχοντας απέναντι του το Σεβ. Μητροπολίτη Πάφου, εξέφρασε την ευχαρίστηση του τόσο για τους καλούς λόγους του Μητροπολίτη και τις ευχές της κυπριακής Εκκλησίας, όσο και διότι βλέπει ενώπιον του Μητροπολίτη της Εκκλησίας της θυγατέρας της Ελλάδας. Προσέθεσε δε επί λέξει τα εξής: "Κατά την στιγμήν αυτή αναπολώ στη μνήμη ότι η Κύπρος θα ήταν δική μας από τον Φεβρουάριο του **1915**, οπότε μας την παραχώρησε με αντάλλαγμα η Αγγλία, αλλά οι τότε διευθύνοντες τις υποθέσεις του κράτους έχοντες διαφορετική πολιτική δεν την δέχθηκαν δυστυχώς..."

Σε ερώτηση δε του Μητροπολίτη Πάφου εάν υπάρχει ελπίδα για το απότερο μέλλον για την ηθική αποκατάσταση της νήσου, ο κ. Πρόεδρος απάντησε εμφαντικά ότι ελπίζει πάντοτε καθώς ελπίζει και για τη Δωδεκάνησο, καθόσον τα δύο αυτά ζητήματα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα.

Εξάλλου ο Ελευθέριος Βενιζέλος με δηλώσεις του το Σεπτέμβρη του **1928**, λίγο μετά την εκλογή του

ως Πρωθυπουργού της χώρας θεωρούσε το Κυπριακό ως διαφορά μεταξύ Αγγλίας και κυπρίων και όχι μεταξύ Ελλάδας και Αγγλίας γιατί με τον τρόπο αυτό έρριχνε περισσότερο βάρος στους κυπρίους παρά στην Ελλάδα που δεν ήθελε να διαταράξει τις σχέσεις της με τη Αγγλία.

Εγγραφε η εφημερίδα "Ελευθερία" στις **29 Σεπτεμβρίου 1929:**

"Ο πρωθυπουργός της Ελλάδος κ. Βενιζέλος ευρισκόμενος εν Ρώμη διά την υπογραφήν του Ιταλο-ελληνικού Συμφώνου, προέβη εις βαρυσήμαντους προς τον τύπον δηλώσεις, εν σχέσει προς το Δωδεκανησιακόν και κυπριακόν ζήτηματα.

Εξάρας την σημασίαν του ελληνοϊταλικού Συμφώνου ο κ. Βενιζέλος εδήλωσεν ότι το ζήτημα το Δωδεκανησιακόν δεν υφίσταται μεταξύ Ελλάδος και Ιταλίας, όπως δεν υφίστανται Κυπριακόν ζήτημα μεταξύ Ελλάδος και Αγγλίας.

Το ζήτημα της Δωδεκανήσου και το ζήτημα της Κύπρου υφίσταται μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ιταλίας και της Αγγλίας και των κατοίκων αμφοτέρων των νήσων.

Ο κ. Βενιζέλος προσέθηκεν ότι θα δηλώση τούτο και εις την Ελληνικήν Βουλήν, όταν επιστρέφων εις Ελλάδα θα καταθέση το Ελληνοϊταλικόν Σύμφωνον".

(Μεταγλώττιση)

"Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας κ. Βενιζέλος ευρισκόμενος στη Ρώμη για την υπογραφή του Ιταλο-ελληνικού Συμφώνου, προέβη σε βαρυσήμαντες δηλώσεις προς τον τύπο, σε σχέση προς το Δωδεκανησιακό και κυπριακό ζήτηματα.

Αφού εξήρε τη σημασία του ελληνοϊταλικού Συμφώνου ο κ. Βενιζέλος δήλωσε ότι το ζήτημα το Δωδεκανησιακό δεν υφίσταται μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας, όπως δεν υφίσταται Κυπριακό ζήτημα μεταξύ Ελλάδας και Αγγλίας.

Το ζήτημα της Δωδεκανήσου και το ζήτημα της

Κύπρου υφίστανται μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ιταλίας και της Αγγλίας και των κατοίκων και των δυο νήσων.

Ο κ. Βενιζέλος προσέθεσε ότι θα δηλώσει τούτο και στην Ελληνική Βουλή, όταν επιστρέφοντας στην Ελλάδα θα καταθέσει το Ελληνοϊταλικό Σύμφωνο".

Τι ίδιες θέσεις επανέλαβε ένα μήνα αργότερα μετά από επιστροφή του από επισκέψεις στην Ευρώπη. Στις νέες του δηλώσεις μάλιστα ανέφερε ότι η Ελλάδα δεν ασχολείτο πλέον με το Κυπριακό:

Οι δηλώσεις του Βενιζέλου έγιναν στον ανταποκριτή της εφημερίδας "Νέα εφημερίδα της Βιέννης" στο Παρίσι και αναδημοσιεύθηκαν στην κυπριακή εφημερίδα "Ελευθερία" στις **13 Οκτωβρίου 1929**:

"Μία μικρά χώρα, ουδέποτε πρέπει έναντι μιας Μεγάλης Δυνάμεως να επικαλεσθή τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Μοι εφάνη άτοπον να θέσω σχετικούς όρους, δυναμένους να διακινδυνεύσουν το ελληνοϊταλικόν σύμφωνον. Το σύμφωνον τούτο μας ικανοποιεί διότι δεσμεύει την Ιταλίαν όπως υποβάλλεται μεταξύ αυτής και της Ελλάδος διαφοράς εις διαιτησίαν ασφαλώς δε θα αποδώση καρπούς εις το μέλλον.

Μετά της Τουρκίας εξέλιπε πάσα αφορμή διενέξεως ανταλλαγέντων των πληθυσμών.

Διά την Κύπρον δεν απασχολούμεθα. Οι Κύπριοι θα δυνηθούν να λύσουν το ζήτημά των μετά της Αγγλίας".

(Μεταγλώττιση)

"Μια μικρή χώρα, ουδέποτε πρέπει έναντι μιας Μεγάλης Δύναμης να επικαλεσθεί τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Μου φάνηκε άτοπο να θέσω σχετικούς όρους, δυναμένους να διακινδυνεύσουν το ελληνοϊταλικό σύμφωνο. Το σύμφωνο τούτο μας

ικανοποιεί διότι δεσμεύει την Ιταλία όπως υποβάλει τις μεταξύ αυτής και της Ελλάδας διαφορές σε διαιτησία ασφαλώς δε θα αποδώσει καρπούς στο μέλλον.

Με την Τουρκία εξέλιπε κάθε αφορμή διένεξης αφού αναλλάγηκαν οι πληθυσμοί.

Για την Κύπρο δεν απασχολούμασε. Οι Κύπριοι θα μπορέσουν να λύσουν το ζήτημά τους με την Αγγλία".

Ακόμα ο Βενιζέλος πίστευε ότι οι Κύπριοι έπρεπε να εκμεταλλευθούν οποιαδήποτε ωφέληματα που θα τους παραχωρούνταν στα πλαίσια των επιδιώξεων τους για την Ένωση.

Απεσταλμένος της "Ελευθερίας" στην Αθήνα μετέδιδε στις **29 Μαΐου 1929**:

"Του λόγου γενομένου επί του Κυπριακού αγώνος, ο κ. Πρόεδρος είπε ότι εν τη πολιτική των κυπρίων ευρίσκει αναλογίας τινας προς τους αγώνες τους οποίους διεξήγαγεν η ιδιαίτερα πατρίς του Κρήτη, διά την εθνικήν της αποκατάστασιν και εισηγήθη ότι την πολιτικήν της Κρήτης πρέπει να ακολουθήση κατά το δυνατόν η Κύπρος.

Αφήκε δε να νοηθή δι'όλης της μακράς συνομιλίας με την διακρίνουσαν αυτόν δεξιότητα ότι ο Κυπριακός λαός εν τη σθεναρά επιδιώξει των εθνικών της πόθων δεν πρέπει να αποτέργη οιαδήποτε προσφερόμενα ωφέληματα ή να αφήση να τον διαφεύγη καμμία ευκαιρία προς επίτευξιν καλλιτέρας τύχης υπό το σημερινόν καθεστώς έως ότου φθάση το πλήρωμα του χρόνου".

(Μεταγλώττιση)

"Λόγου γινόμενου στον Κυπριακό αγώνα, ο κ. Πρόεδρος είπε ότι στην πολιτική των κυπρίων βρίσκει κάποιες αναλογίες προς τους αγώνες τους οποίους διεξήγαγε η ιδιαίτερη πατρίδα του Κρήτη, για την εθνική της αποκατάσταση και εισηγήθηκε ότι την πολιτική της Κρήτης πρέπει να ακολουθήσει κατά το δυνατόν η Κύπρος.

Αφήκε δε να νοηθεί με όλη τη μακρά συνομιλία με τη δεξιότητα που τον διακρίνει ότι ο Κυπριακός λαός στη σθεναρή επιδίωξη των εθνικών της πόθων δεν πρέπει να αποστέργει οποιαδήποτε ωφελήματα που προσφέρονται ή να αφήσει να τον διαφεύγει καμμιά ευκαιρία προς επίτευξη καλλύτερης τύχης υπό το σημερινό καθεστώς έως ότου φθάσει το πλήρωμα του χρόνου".

Όμως οι θέσεις του Βενιζέλου παρέμεναν σταθερές ότι το κυπριακό αποτελούσε θέμα μεταξύ των Κυπρίων και της Αγγλίας και όχι της Ελλάδας με την Αγγλία, αποκλείοντας με τον τρόπο αυτό οποιανδήποτε παρέμβαση της Ελλάδας προς την Αγγλία για παραχώρηση της Κύπρου.

Τις θέσεις του αυτές επανέλαβε ακόμα δυο φορές τον Οκτώβρη του **1929** καθώς η Κύπρος συγκλονιζόταν από ενωτικές κινητοποιήσεις.

Στις **16** Οκτωβρίου δημοσιευόταν στην εφημερίδα "Ελευθερία" της Κύπρου επιστολή του Βενιζέλου στον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου, την οποία είχε στείλει ο πρεσβευτής της Ελλάδας στο Λονδίνο Καλαμάνος στα μέλη της Κυπριακής πρεσβείας που είχε μεταβεί στο Λονδίνο με την παράκληση αφού ενημερωθούν για το περιεχόμενο της να τη διαβιβάσουν στον Κύριλλο:

"Μακαριώτατε,

Σας ευχαριστώ θερμώς διά την επιστολήν σας της **28ης** Αυγούστου, την οποίαν ανέγνωσα μεθ' όλου του επιβαλλομένου ενδιαφέροντος. Είμαι βέβαιος ότι οι αποτελέσαντες την Πρεσβείαν διακεκριμένοι ομογενείς αντιλαμβάνονται καλώς τη σκοπιμότητα της διατηρήσεως αγαθών σχέσεων μεταξύ Βρετανικής διοικήσεως και κυπριακού λαού και έχουν πλήρη επίγνωσιν της λεπτότητος της αποστολής των, ούτως ώστε να περιττεύη κάθε υπόδειξις εκ μέρους μου προκειμένου μάλιστα περί ζητήματος αφορώντος κυρίως τον Κυπριακόν λαόν και την διοίκησιν της νήσου.

Δράττομαι της ευκαιρίας ταύτης διά να παρακαλέσω την Υμετεραν Μακαριότητα να δεχθή την

έκφρασιν της εξαίρετου κλπ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

(Μεταγλώττιση)

"Μακαριώτατε,
Σας ευχαριστώ θερμά για την επιστολή σας της
28 Αυγούστου, την οποία ανέγνωσα με όλο το
επιβαλλόμενο ενδιαφέρον. Είμαι βέβαιος ότι οι
αποτελέσαντες την Πρεσβεία διακεκριμένοι
ομογενείς αντιλαμβάνονται καλώς τη σκοπιμότητα της
διατήρησης αγαθών σχέσεων μεταξύ Βρετανικής
διοίκησης και κυπριακού λαού και έχουν πλήρη
επίγνωση της λεπτότητας της αποστολής τους, ώστε να
περιττεύει κάθε υπόδειξη εκ μέρους μου προκειμένου
μάλιστα για ζήτημα που αφορά κυρίως τον Κυπριακό
λαό και τη διοίκηση της νήσου.

Δράττομαι της ευκαιρίας αυτής για να
παρακαλέσω τη Μακαριότητα Σας να δεχθεί την
έκφραση της εξαίρετης κλπ.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Εξάλλου στις **19** Οκτωβρίου **1929** η ίδια
εφημερίδα δημοσίευε νεότερες δηλώσεις του Έλληνα
Πρωθυπουργού για το Κυπριακό:

"Ο κ. Βενιζέλος ερωτηθείς υπό συντάκτου της
αθηναϊκής "Πρωΐας" αν συνήντησε κατά το ταξείδιον
του την αποστολήν των Κυπρίων, η οποία μετέβη εις
Λονδίνον ίνα ενεργήση διά την ένωσιν της Κύπρου
μετά της Ελλάδος, ως και τι έχει σχετικώς να δηλώση,
απήντησεν ότι δεν συνήντησε την αποστολήν.

Πέρυσι, προσέθηκεν, όταν ευρισκόμεν η εις την
Ιταλίαν προς υπογραφήν του ελληνοϊταλικού
συμφώνου, κάποιος Δωδεκανήσιος με ηρώτησε τι έκαμα
διά το ζήτημα των Δωδεκανήσων. Του απήντησα ότι το
ζήτημα τούτο είναι ζήτημα των κατοίκων της
Δωδεκανήσου και της Ιταλικής Κυβερνήσεως. Ούτω και

το ζήτημα της Κύπρου δεν τίθεται μεταξύ Ελλάδος και Αγγλίας, αλλά μεταξύ των κατοίκων της Κύπρου και της αγγλικής Κυβερνήσεως".

(Μεταγλώττιση)

"Ο κ. Βενιζέλος ερωτηθείς από συντάκτη της αθηναϊκής "Πρωΐας" αν συνάντησε κατά το ταξείδι του την αποστολή των Κυπρίων, η οποία μετέβη στο Λονδίνο για να ενεργήσει για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, ως και τι έχει να δηλώσει σχετικά, απάντησε ότι δεν συνάντησε την αποστολή.

Πέρσι, πρόσθεσε, όταν βρισκόμουν στην Ιταλία προς υπογραφή του ελληνοϊταλικού συμφώνου, κάποιος Δωδεκανήσιος με ρώτησε τι έκαμα για το ζήτημα των Δωδεκανήσων. Του απήντησα ότι το ζήτημα τούτο είναι ζήτημα των κατοίκων της Δωδεκανήσου και της Ιταλικής Κυβέρνησης. Ετσι και το ζήτημα της Κύπρου δεν τίθεται μεταξύ Ελλάδας και Αγγλίας, αλλά μεταξύ των κατοίκων της Κύπρου και της αγγλικής Κυβέρνησης".